

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра економіки

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан економічного факультету

_____ Анатолій ДІБРОВА

«30» травня 2023р.

«РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри економіки

Протокол №15 від «29» 05 2023 р.

Завідувач кафедри

_____ Вікторія БАЙДАЛА

«РОЗГЛЯНУТО»

Гарант ОП «Аналітичне та обліково-правове
забезпечення бізнесу»

_____ Інна ЛАЗАРИШИНА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економіка підприємства

Спеціальність: 071 «Облік та оподаткування»

Освітня програма: 071 Аналітичне та обліково-правове забезпечення бізнесу

Факультет: економічний

Розробник: д.е.н., професор кафедри економіки Світлана РОГАЧ

Київ – 2023 р.

1. Опис навчальної дисципліни

Економіка підприємства

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Спеціальність	071 «Облік і оподаткування»	
Галузь знань	07 «Управління та адміністрування»	
Освітня програма	«Аналітичне та обліково-правове забезпечення бізнесу»	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	150	
Кількість кредитів ECTS	5	
Кількість змістових модулів	4	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	2	
Семестр	3	
Лекційні заняття	30 год.	
Практичні, семінарські заняття	30 год.	
Лабораторні заняття	-	
Самостійна робота	90 год.	
Індивідуальні завдання	-	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год.	-

2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

Мета - Підготовка висококваліфікованих фахівців за ОПП «Аналітичне і обліково-правове забезпечення бізнесу» спеціальності 071 «Облік і оподаткування», здатних вирішувати практичні проблеми та складні спеціалізовані задачі у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування, їх нормативно-правового забезпечення, пов'язані з бізнесструктурами аграрного сектору економіки.

Завдання:

- засвоєння понять, категорій, теорій і концепцій обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування;

- задоволення інформаційних запитів користувачів обліково-аналітичної інформації;
- з використанням обліково-аналітичної інформації обґрунтування та вибір найбільш ефективних проектних, технічних та організаційних рішень, що приймаються у бізнесі в процесі підприємницької діяльності;
- удосконалення форм і методів обліково-аналітичної роботи у сфері підприємницької діяльності з метою виявлення резервів забезпечення ефективності ведення бізнесу.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері обліку, контролю, аудиту, аналізу та оподаткування в процесі професійної діяльності на основі нормативно-правового забезпечення, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки і характеризується комплексністю й невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність вчитися та бути готовим до засвоєння та застосування набутих знань.

ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність вчитися та бути готовим до засвоєння та застосування набутих знань.

ЗК 8. Здатність спілкуватися державною та іноземними мовами як усно, так і письмово.

ЗК 11. Здатність презентувати результати проведених досліджень.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

фахові (спеціальні) компетентності (ФК):

СК 2. Здатність формувати обліково-аналітичну інформацію для ефективного управління діяльністю підприємства.

СК 8. Здатність застосовувати та формувати інформаційну підтримку управління підприємством з використанням сучасного технічного та методичного інструментарію.

СК 11. Здатність здійснювати контроль дотримання нормативних актів з методології бухгалтерського обліку та системи оподаткування, збереження і ефективного використання ресурсів.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 1. Демонструвати базові знання та розуміння економічних категорій, законів, причинно-наслідкових та функціональних зв'язків, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПРН 8. Обґрунтовувати ефективність прийняття рішення з використанням обліково-аналітичної інформації та розуміти організаційно-економічний механізм управління підприємством.

ПРН 9. Використовувати теоретичні, організаційні та методичні засади аудиту.

ПРН 11. Застосовувати спеціалізовані інформаційні системи і комп'ютерні технології для обліку, аналізу, аудиту та оподаткування.

ПРН 13. Володіти базовими знаннями фундаментальних розділів математики в обсязі, необхідному для застосування економіко-математичних методів у обраній професії.

3. Програма та структура навчальної дисципліни

– повного терміну денної (заочної) форми навчання.

Змістовий модуль 1. ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 1. Підприємство в ринковій економіці. Підприємство як суб'єкт господарювання, його місце в системі ринкових відносин. Підприємство як суб'єкт та об'єкт ринкових відносин. Організаційно-економічні умови функціонування підприємств. Поняття економічного суверенітету, самоокупності та самофінансування.

Зовнішнє середовище функціонування підприємства, його характеристика. Ринок та його інфраструктура: торговельно-посередницька, виробнича, фінансово-кредитна, інформаційно-інноваційна, соціальна, та інші Державний регуляторний механізм діяльності підприємства. Пряме державне регулювання діяльності підприємства, економічні важелі регулювання.

Види підприємства та їх класифікація. Економічні особливості різних видів підприємств. Об'єднання підприємств.

Напрями та види діяльності підприємства, права в питаннях планування та розвитку, залучення та використання ресурсів, розпорядження прибутком.

Тема 2. Планування діяльності підприємства. Зміст та основні принципи планування діяльності підприємства. Поняття та види планів, систематизація планів підприємства..

Технологія планування діяльності підприємства. Цільові характеристики діяльності підприємства, їх класифікація, вимоги до формування. Залежність цілей господарювання від стадій життєвого циклу підприємства. Дерево цілей та його побудова.

Стратегічне планування діяльності підприємства. Види стратегій діяльності. Вибір та розробка стратегії. Діагностика реалізації обраної стратегії; Тактичне та оперативне планування. Система планів економічного та соціального розвитку підприємства.

Методи планування окремих показників господарсько-фінансової діяльності. Оцінка якості планів підприємства.

Тема 3. Виробнича потужність підприємства. Поняття виробнича потужність підприємства та його структурних підрозділів, окремих ланок, основного виду обладнання. Інформаційна база та послідовність розрахунку виробничої потужності підприємства.. Фонд часу роботи обладнання та

методика його визначення. Системи і методи визначення потужності підприємства. Специфіка розрахунку виробничої потужності у різних галузях економіки.

Динамічні показники виробничої потужності. Баланс виробничої потужності підприємства. Взаємозв'язок виробничої потужності та пропускної спроможності підприємства.

Фактори, що впливають на ефективність використання виробничої потужності класифікація і характеристика. Резерви зростання виробничої потужності підприємства.

Змістовий модуль 2. РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 4. Персонал підприємства. Персонал підприємства та його характеристика. Принципи і завдання формування персоналу в умовах ринкової економіки. Фактори, що впливають на формування персоналу.

Продуктивність праці робітників: поняття та методи оцінки. Фактори, що впливають на продуктивність праці та їх класифікація. Основні напрямки підвищення продуктивною праці та ефективності трудових ресурсів підприємства. Методи нормування витрат праці на підприємстві.

Форми мотивації праці робітників. Системи оплати праці та їх характеристика. Тарифна система, її зміст, призначення та використання на підприємстві. Мінімальні; заробітна плата і фактори, що її визначають. Державне регулювання мінімальної заробітної : плати та її вплив на рівень ставок та окладів окремих робітників. Безтарифна система, її зміст та умови використання. Сутність контрактної форми оплати праці.

Форми додаткової, заробітної плати, особливості їх застосування на підприємства: різними формами власності. Форми та системи преміювання на підприємстві. Соціальні виплати та пільги як стимулюючий фактор продуктивності.

Методичні інструменти аналізу чисельності та фонду оплати праці підприємства

Зміст плану з праці та порядок його розробки. Обґрунтування потреби підприємства трудових ресурсах. Штатний розклад, його призначення та порядок складання. Планування фонду оплати праці. Шляхи раціоналізації витрат у складі фонду оплати праці підприємства.

Тема 5. Майнові ресурси (активи) підприємства. Сутність активів підприємства та їх місце в системі ресурсного забезпечення діяльності. Класифікація активів підприємства. Характеристики підприємства, особливості формування його активів.

Поняття, склад та класифікація необоротних активів підприємства. Особливості необоротних активів підприємства як складової його ресурсів. Сутність, класифікація та особливості кругообігу основних засобів підприємства. Амортизація як інструмент відтворення основних засобів та

джерело формування фінансових ресурсів: поняття, методи нарахування. Методичні інструменти оцінки стану та ефективності використання основних засобів підприємства.

Нематеріальні активи підприємства: сутність, класифікація, призначення, особливості формування та відтворення. Довгострокові фінансові інвестицій підприємства: поняття, класифікація, методи оцінки.

Оборотні активи підприємства: економічна сутність та класифікація. Відмітні характеристики оборотних активів як складової ресурсів підприємства. Поняття та особливості кругообігу оборотних активів підприємства. Сутність та методика оцінки виробничого, операційного та фінансового циклів підприємства.

Запаси як складова ресурсного забезпечення підприємства: сутність, класифікація, оцінка вартості та методи оцінювання вибуття.

Дебіторська заборгованість підприємства як складова економічних ресурсів підприємства: сутність, склад, види вартості, призначення та класифікація.

Сутність і класифікація грошових активів підприємства та їх еквівалентів. Відмітні особливості грошових активів як складової майнових ресурсів підприємства. Особливості кругообігу грошових активів підприємства та інструменти його забезпечення. Методичні інструменти аналізу активів підприємства.

Обґрунтування планового обсягу активів підприємства: завдання, етапи та методи. Резерви прискорення оборотності активів підприємства.

Тема 6. Фінансові ресурси підприємства. Фінансові ресурси підприємства: сутність, склад, класифікація та джерела формування. Місце фінансових ресурсів у складі ресурсів підприємства. Відмітні характеристики підприємства, що визначають особливості формування його фінансових ресурсів. Кругообіг фінансових ресурсів підприємства в перебігу формування його капіталу.

Капітал як складова ресурсів підприємства: характеристика сутності з позицій різних підходів та принципи його формування. Класифікація капіталу підприємства.

Власний капітал підприємства: сутність, склад, класифікація, функції, відмітні особливості. Особливості формування в залежності від основних характеристик підприємства.

Позиковий капітал підприємства: сутність, склад, класифікація, функції, відмітні особливості. Особливості формування в залежності від основних характеристик підприємства.

Кредитування як механізм формування позикового капіталу підприємства: поняття, принципи, завдання. Особливості, форми та інструменти банківського та небанківського кредитування підприємства.

Поняття структури та вартості капіталу підприємства. Методичні підходи до оцінки ефекту фінансового важеля та середньозваженої вартості капіталу підприємства.

Аналіз капіталу підприємства: поняття, завдання, етапи та основні методи.

Планування обсягу та структури капіталу підприємства: сутність, етапи та методи.

Резерви зростання капіталу підприємства.

Тема 7. Кредитування підприємств. Суть і умови розвитку кредитних відносин. Суб'єкти і об'єкти кредитних відносин. Визначення потреби підприємства в кредитах.

Класифікація кредитів за такими ознаками: за кредиторами, формами та видами, метою використання, терміном надання, забезпеченням, порядком надання.

Банківське кредитування підприємств. Види банківських кредитів та послуг кредитного характеру. Умови отримання та погашення банківського кредиту.

Комерційне кредитування підприємств. Переваги і вади комерційного кредитування. Різновиди комерційного кредиту.

Лізингове кредитування підприємств. Суб'єкти та об'єкти лізингу. Фінансовий і оперативний лізинг.

Тема 8. Інвестиційні ресурси. Економічна суть і класифікація інвестиційних ресурсів. Функціонально-елементний склад інвестицій підприємства. Класифікація інвестицій підприємства.

Можливі види і форми іноземних інвестицій. Інвестиції в основний капітал та їхня структура. Галузева, територіальна, технологічна, відтворювальна структура та структура за формами власності.

Фінансові інвестиції. Особливості здійснення фінансових інвестицій. Форми здійснення фінансових інвестицій. Класифікація фінансових інструментів з позиції особливостей їхніх інвестиційних властивостей.

Оцінка економічної ефективності виробничих інвестицій. Положення методики оцінювання ефективності капітальних вкладень. Показники абсолютної та порівняльної економічної ефективності. Основні організаційно-економічні чинники підвищення ефективності використання капітальних вкладень.

Тема 9. Інноваційна діяльність. Поняття і види інноваційної діяльності. інноваційні процеси. Види інновацій. Способи організації інноваційної діяльності. сутність інноваційної стратегії підприємства.

Суть науково-технічного прогресу та основні напрями його розвитку. Форми науково-технічного процесу. Напрями науково-технічного процесу.

Оцінка ефективності використання інновацій. Економічний ефект. Національний економічний ефект. Ефективність впровадження нових організаційних рішень.

Змістовий модуль 3. ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 10. Витрати підприємства та собівартість продукції. Сутність понять витрати, поточні та капітальні витрати підприємства, виробнича собівартість продукції, послуг та робіт. Взаємозв'язок та взаємообумовленість ресурсів і поточних витрат підприємства. Класифікація поточних витрат. Особливості складу поточних витрат в окремих галузях економіки.

Показники собівартості продукції та порядок їх обчислення. Собівартість окремих видів продукції. Вибір калькуляційних одиниць. Калькулювання повних витрат на виробництво продукції та послуг. Методи калькулювання собівартості. Управління поточними витратами за системою «директ-кастинг», сфера застосування, можливості використання, порядок обчислення витрат при одно- та багатоступеневому розподілі маржинального(граничного) доходу. Особливості калькулювання продукції на підприємствах окремих галузей

Методичні інструменти аналізу поточних витрат підприємства. Зміст і механізм виробничого левериджу. Фактори, що впливають на формування поточних витрат підприємства. Шляхи раціоналізації складу витрат підприємства.

Методи планування поточних витрат підприємства. Кошторис витрат виробництва. поняття, склад та методика складання.

Резерви раціоналізації поточних витрат підприємства.

Тема 11. Ціноутворення на продукцію. Економічний зміст і класифікація цін. Необхідні умови ринкового ціноутворення. Основні функції цін. Види цін. Класифікація системи цін, яка використовується в торгівельно-економічних взаємовідносинах суб'єктів господарювання.

Принципи ціноутворення на продукцію. Методи ціноутворення.

Розроблення та обґрунтування цінової стратегії підприємства. Складові елементи інтегрованої моделі цінової стратегії підприємства.

Тема 12. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства. Поняття, види та класифікація фінансових результатів діяльності підприємства. Місце прибутку в системі економічних показників діяльності підприємства. Сутність, функції та значення прибутку, джерела його утворення. Механізм формування чистого прибутку підприємства у взаємозв'язку з основними видами його діяльності. Показники рентабельності підприємства та фактори, що їх визначають. Методичні інструменти та

послідовність аналізу прибутку підприємства. Обґрунтування прибутку на плановий період: завдання та методичний інструментарій. Резерви зростання прибутку підприємства: поняття, класифікація, методика оцінки. Використання чистого прибутку підприємства.

Тема 13. Економічна ефективність діяльності підприємства. Поняття ефекту як результату діяльності підприємства, аналітичного показника і критерію оцінки діяльності підприємства. Види ефекту. Ефективність діяльності підприємства: сутність та основні характеристики. Методичні засади оцінки ефективності діяльності підприємства. Поняття та систематизація показників ефективності діяльності підприємства.

Особливості оцінки ефективності основних видів діяльності підприємства: операційної, інвестиційної та фінансової. Оцінка ефективності інвестиційних та інноваційних проектів підприємства.

Методи інтегральної оцінки ефективності діяльності підприємства.

Напрями підвищення ефективності діяльності підприємства.

Тема 14. Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінки. Поняття фінансово-майнового стану підприємства, мета і завдання його оцінки. Основні елементи, що визначають фінансово-майновий стан підприємства. Поняття та методи оцінки фінансово-майнового стану підприємства. Горизонтальний (трендовий) аналіз. Вертикальний (структурний) аналіз. Порівняльний (просторовий) аналіз. Аналіз фінансових коефіцієнтів (К-аналіз). Факторний аналіз. Експрес-метод діагностики фінансово-майнового стану підприємства. .

Сутність понять ліквідності та платоспроможності підприємства. Показники оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства. Сутність поняття фінансової стійкості підприємства. Класифікація фінансової стійкості підприємства. Показники оцінки рентабельності підприємства. Показники оцінки фінансової стійкості підприємства. Показники оцінки ділової активності підприємства. Комплексне оцінювання фінансово-майнового стану підприємства.

Інтегральна оцінка фінансово-майнового стану підприємства. Вимоги до інтегральної оцінки фінансово-майнового стану підприємства. Послідовність етапів її здійснення.

Змістовий модуль 4. РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВА

Тема 15. Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства. Поняття «розвитку»; його роль, місце і значення в господарській діяльності. Видова класифікація процесів розвитку. Еволюційна та революційна концепції розвитку підприємств. Основні форми розвитку підприємства.

Концепції розвитку підприємств. Сучасні моделі розвитку підприємств. Методичний

інструментарій аналізу процесів розвитку на підприємстві. Особливості управління підприємством за кожною моделлю розвитку.

Сутнісна характеристика та організаційні форми трансформації підприємств (організацій) та об'єднань.

Розробка і реалізація програми (бізнес-проекту) трансформації підприємства. Методичні підходи до визначення ефективності трансформації господарюючих суб'єктів. Вітчизняний і зарубіжний досвід трансформації та реструктуризації підприємств.

Тема 16. Конкурентоспроможність продукції та підприємства. Суть конкурентоспроможності продукції. Параметри та показники конкурентоспроможності.

Загальні правила оцінювання конкурентоспроможності продукції. Фактори конкурентоспроможності. Методи оцінювання конкурентоспроможності продукції. Традиційний метод, виробничий підхід, матричні методи, маркетинговий підхід.

Якість продукції та методи її оцінки. Абсолютний, відносний, перспективний і оптимальний рівень якості продукції. Одиначні, комплексні та узагальнюючі показники якості продукції. Класифікація методів оцінки якості продукції.

Стандартизація та сертифікація продукції. Обов'язкова і добровільна сертифікація продукції.

Тема 17. Економічна безпека підприємства. Сутність та фази розгортання кризи. Фактори, що обумовлюють виникнення кризи. Банкрутство підприємства як результат розвитку кризових явищ в його діяльності. Фінансово-економічні передумови та наслідки виникнення ситуації банкрутства. Види банкрутства підприємства. Інститут банкрутства: сутність, цілі та завдання. Процес розгляду та прийняття рішення у справі про банкрутство підприємства.

Методичні підходи до оцінки кризового стану та загрози банкрутства підприємства. Загальна характеристика процесу ліквідації збанкрутілого суб'єкта господарювання. Оцінювання та продаж майна підприємства-банкрута. Черговість задоволення вимог кредиторів в процесі ліквідаційної процедури.

Цілі та форми санації. Відмітні особливості досудової та судової санації (фінансового оздоровлення). Зміст плану санації, Класифікація санаційних заходів.

Генезис формування та сучасне розуміння економічної безпеки підприємств, її місце і роль в системі управління підприємством. Система показників економічної безпеки підприємства. Оцінювання рівня економічної безпеки підприємства.

Методи моніторингу економічної безпеки підприємства. Механізми забезпечення економічної безпеки підприємства.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	Денна форма							Заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
			л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Економічні засади функціонування підприємства														
Тема 1. Підприємство в ринковій економіці	1	8	2	2			4							
Тема 2. Планування діяльності підприємства	2	6	1	2			4							
Тема 3. Виробнича потужність підприємства	2	7	1	2			6							
Разом за змістовим модулем 1	2	21	4	6			14							
Змістовий модуль 2. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства														
Тема 4. Персонал підприємства	3	8	2	2			6							
Тема 5. Майнові активи підприємства	4	10	2	2			6							
Тема 6. Фінансові ресурси підприємства	5	8	2	2			4							
Тема 7. Кредитування підприємств	6	8	2	2			4							
Тема 8. Інвестиційні ресурси	7	8	2	1			4							
Тема 9. Інноваційна діяльність	8	8	2	1			6							
Разом за змістовим модулем 2	6	50	12	12			30							
Змістовий модуль 3. Економічні результати діяльності підприємства														

Тема 10. Витрати підприємства та собівартість продукції	9	12	2	2			8						
Тема 11. Ціноутворення на продукцію	10	12	2	2			4						
Тема 12. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	11	12	2	2			8						
Тема 13. Економічна ефективність діяльності підприємства	12	10	2	2			2						
Тема 14. Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінки	13	11	2	2			6						
Разом за змістовим модулем 3	5	57	10	10			34						
Змістовий модуль 4. Розвиток підприємства													
Тема 15. Конкурентоспроможність продукції та підприємства	14	8	2	2			4						
Тема 16. Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства	15	7	1	2			4						
Тема 17. Економічна безпека підприємства	15	7	1	2			4						
Разом за змістовим модулем 4	2	22	4	6			12						
Усього годин	15	150	30	30			90						

4. Теми семінарських занять
Теми семінарських занять (не передбачено)

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підприємство в ринковій економіці	2
2	Управління та планування діяльності підприємства	2
3	Виробнича потужність підприємства	2
4	Персонал підприємства	2
5	Майнові активи підприємства	2
6	Фінансові ресурси підприємства	2
7	Кредитування підприємств і бізнесу	2
8	Інвестиційні ресурси	1
9	Інноваційна діяльність	1
10	Витрати підприємства та собівартість продукції	2
11	Ціноутворення на продукцію	2
12	Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	2
13	Економічна ефективність діяльності підприємства	2
14	Фінансово-майновий стан підприємства та методи його оцінки	2
15	Конкурентоспроможність продукції та підприємства	2
16	Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства	1
17	Економічна безпека підприємства	1
	Разом	30

6. Теми лабораторних занять
(не передбачені навчальним планом)

7. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підприємство в ринковій економіці	4
2	Структура і управління підприємством	4
2	Планування діяльності підприємства	4
3	Виробнича потужність підприємства	6
4	Персонал підприємства	4
5	Майнові активи підприємства	6
6	Фінансові ресурси підприємства	6
7	Кредитування підприємств і бізнесу	4
8	Інвестиційні ресурси	6
9	Інноваційна діяльність	6
10	Витрати підприємства та собівартість продукції	8
11	Ціноутворення на продукцію	6

12	Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	4
13	Економічна ефективність діяльності підприємства	6
14	Фінансово-майновий стан підприємства та методи його аналітичної оцінки	4
15	Конкурентоспроможність продукції та підприємства	4
16	Сучасні теорії та моделі розвитку підприємства	2
17	Економічна безпека підприємства	4
	Разом	90

8. Контрольні запитання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань здобувачів

1. Поняття підприємства, його цілі і напрямки діяльності.
2. Види підприємств та їхня класифікація. Об'єднання підприємств.
3. Зовнішнє середовище господарювання підприємств.
4. Ринкове середовище функціонування підприємств.
5. Зміст та основні принципи планування діяльності підприємства.
6. Стратегічне планування діяльності підприємства.
7. Тактичне та оперативне планування.
8. Сутність і чинники формування виробничої потужності підприємства.
9. Основи методики визначення виробничої потужності.
10. Рівень використання виробничої потужності підприємств та напрями його підвищення.
11. Поняття, класифікація і структура персоналу підприємства.
12. Продуктивність праці персоналу
13. Оплата праці персоналу підприємства
14. Види і методи мотивації трудової діяльності
15. Основний капітал підприємства, його склад і структура.
16. Амортизація основних засобів підприємства
17. Показники використання основного капіталу підприємства та напрями його поліпшення
18. Економічна суть і склад оборотного капіталу
19. Показники ефективності використання оборотних засобів та основні напрями їх раціонального використання
20. Поняття і види нематеріальних ресурсів підприємства
21. Суть і класифікація нематеріальних активів
22. Оцінка вартості та амортизація нематеріальних активів
23. Сутність і класифікація фінансових ресурсів
24. Власний капітал підприємства та його склад
25. Позиковий капітал та особливості його формування
26. Суть і принципи кредитування підприємства
27. Банківське кредитування підприємств
28. Умови отримання та погашення банківського кредиту

29. Комерційне кредитування підприємств
30. Лізингове кредитування підприємств
31. Економічна суть і класифікація інвестиційних ресурсів
32. Інвестиції в основний капітал та їхня структура
33. Фінансові інвестиції
34. Оцінка економічної ефективності виробничих інвестицій
35. Поняття і види інноваційної діяльності
36. Суть науково-технічного прогресу та основні напрямки його розвитку
37. Оцінка ефективності технічних та організаційних нововведень
38. Поняття витрат виробництва і собівартості продукції
39. Класифікація витрат на виробництво продукції
40. Методи калькулювання собівартості продукції
41. Економічний зміст і класифікація цін
42. Принципи ціноутворення на продукцію
43. Розроблення та обґрунтування цінової стратегії підприємства
44. Економічні результати діяльності підприємства
45. Формування і використання прибутку підприємства
46. Сутність і методи визначення рентабельності виробництва
47. Суть економічної ефективності діяльності підприємства
48. Система показників ефективності діяльності підприємства
49. Напрями підвищення ефективності бізнесу
50. Суть фінансово-майнового стану підприємства
51. Показники фінансової стійкості підприємства
52. Показники ліквідності та платоспроможності підприємства
53. Оцінка майнового стану підприємства
54. Поняття економічного зростання та розвитку
55. Концепції та сучасні моделі розвитку підприємств
56. Реструктуризація, її форми та види
57. Суть конкурентоспроможності продукції
58. Якість продукції та методи її оцінки
59. Стандартизація та сертифікація продукції
60. Поняття про економічну безпеку підприємства та її визначення
61. Методи оцінки економічної безпеки підприємства
62. Служба безпеки підприємства

Приклади тестів для визначення рівня засвоєння знань студентами

1. Підприємство – це:

- а) організаційно відокремлена ланка виробництва, що спеціалізується на наданні послуг;
- б) економічно самостійна ланка виробничої сфери народного господарства, що спеціалізується на виготовленні продукції;
- в) організаційно відокремлена й економічно самостійна ланка виробничої сфери, що спеціалізується на виготовленні продукції, виконанні робіт і наданні послуг;

г) самостійна ланка виробничої сфери народного господарства, що постійно взаємодіє з довкіллям.

2. Залежно від галузево-функціональних видів діяльності підприємства поділяються на:

- а) національні, іноземні, змішані;
- б) кооперативні, орендні, господарські товариства;
- в) промислові, транспортні, торговельні;
- г) вірні відповіді б) і в).

3. Базовими стратегіями підприємства є:

- а) виживання, стабілізація, зростання;
- б) стабілізація, поглинання, зростання;
- в) диверсифікація, стабілізація, поглинання;
- г) поглинання, виживання, зростання;

4. Співвідношення між категоріями персоналу на пересічному підприємстві в Україні є приблизно таким:

- а) 30 % - керівники, спеціалісти, службовці, 70 % - робітники;
- б) 18 % - керівники, спеціалісти, службовці, 82 % - робітники;
- в) 10 % - керівники, спеціалісти, службовці, 90 % - робітники;
- г) 25 % - керівники, спеціалісти, службовці, 75 % - робітники.

5. Сума коштів, отримана працівником за свою працю - це:

- а) номінальна заробітна плата;
- б) реальна заробітна плата;
- в) прибуток робітника;
- г) жодної правильної відповіді.
- г) фондозабезпеченість.

6. Що характеризує коефіцієнт зношення основних засобів?

- а) ступінь зношення та відшкодування витрат на формування основних фондів;
- б) можливість подальшого використання;
- в) середній період повного оновлення;
- г) інтенсивність відновлення.

7. Оборотність оборотних засобів характеризує:

- а) коефіцієнт вибуття;
- б) коефіцієнт завантаження;
- в) коефіцієнт оновлення;
- г) коефіцієнт змінності.

8. Грошовий вираз поточних витрат підприємства на виробництво і реалізацію – це:

- а) операційні витрати;
- б) інвестиційні витрати;
- в) собівартість;
- г) сумарні витрати.

9. За способом віднесення на окремі види продукції витрати поділяють на:

- а) прості і комплексні;
- б) прямі і непрямі;
- в) постійні і змінні;
- г) індивідуальні і суспільні.

10. Ціна – це:

- а) грошовий вираз вартості товару;
- б) витрати на виробництво;
- в) кількість грошей, що сплачується за одиницю товару;
- г) правильні відповіді а) і в).

11. До функцій ціни належать:

- а) контролююча;
- б) операційна;
- в) розподільча;
- г) балансова.

12. Прибуток – це:

- а) частина чистого доходу, що залишається підприємству після відшкодування всіх витрат, пов'язаних з виробництвом, реалізацією продукції та іншими видами діяльності;
- б) виручка від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг без врахування наданих знижок та податків з продажу;
- в) прибуток від спільної діяльності підприємств, відсотки за придбаними акціями, облігаціями, доходи від володіння борговими зобов'язаннями;
- г) всі відповіді правильні.

13. Відношення прибутку до суми матеріальних і трудових затрат на виробництво та реалізацію продукції (повної собівартості) – це:

- а) рівень рентабельності;
- б) норма прибутку;
- в) окупність витрат;
- г) правильної відповіді немає.

14. Реструктуризація підприємства – це:

- а) структурні зміни на підприємстві з метою збільшення частки на ринку;

б) комплекс заходів, спрямованих на відновлення стійкої життєздатності підприємства;

в) комплекс заходів з організаційної перебудови підприємства з метою зниження виробничих витрат;

г) комплекс організаційно-економічних, правових і технічних заходів, спрямованих на фінансове оздоровлення, збільшення обсягів випуску продукції, підвищення ефективності виробництва та задоволення вимог кредиторів.

15. Стан захищеності життєво важливих інтересів підприємства від нечесної конкуренції, некомпетентних рішень, недосконалих законів, а також здатність протистояти цим занозам і реалізувати мету своєї діяльності це:

а) економічна безпека підприємства;

б) економічна стабільність підприємства;

в) економічна стійкість підприємства;

г) жодної правильної відповіді.

9. Методи навчання

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача і здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців.

Під час навчального процесу використовуються наступні методи навчання:

Залежно від джерела знань: словесні (пояснення, бесіда, дискусія, діалог); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (рішення задач, ділові ігри).

За характером пізнавальної діяльності: пояснювально-наочний проблемний виклад; частково-пошуковий та дослідницький методи.

За місцем в навчальній діяльності:

- методи організації й здійснення навчальної діяльності, що поєднують словесні, наочні і практичні методи; репродуктивні й проблемно-пошукові; методи навчальної роботи під керівництвом викладача й методи самостійної роботи здобувачів вищої освіти;

- методи контролю й самоконтролю за навчальною діяльністю: методи усного, письмового контролю; індивідуального й фронтального, тематичного і систематичного контролю.

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти передбачено застосування таких навчальних технологій:

- *робота в малих групах* дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою і змістом, створює можливості для участі

кожного здобувача вищої освіти в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування;

- *семінари-дискусії* передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів;

- *мозкові атаки* – метод розв’язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити як найбільшу кількість ідей за обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію;

- *кейс-метод* – метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності фахівців і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу;

- *презентації* – виступи перед аудиторією, що використовуються для подання певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації.

10. Форми контролю.

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у Національному університеті біоресурсів і природокористування України», затвердженого вченою радою НУБіП України 26 квітня 2023 року, протокол № 8, видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу і має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу, отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Форми та методи проведення проміжної атестації, засвоєння програмного матеріалу розробляються лектором дисципліни і затверджується відповідною кафедрою у вигляді тестування, письмової контрольної роботи, колоквіуму тощо, що можна оцінити чисельно.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою.

Семестрова атестація проводиться у формах семестрового екзамену або семестрового заліку з конкретної навчальної дисципліни.

Семестровий екзамен - це форма підсумкової атестації засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу з навчальної дисципліни за семестр.

Семестровий залік - це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем вищої освіти теоретичного та практичного матеріалу (виконаних ним певних видів робіт на практичних, семінарських або лабораторних заняттях та під час самостійної роботи) з навчальної дисципліни за семестр.

Диференційований залік - це форма атестації, що дозволяє оцінити виконання та засвоєння здобувачем вищої освіти програми виробничої практики, підготовки та захисту курсової роботи (проекту) .

Здобувачі вищої освіти зобов'язані складати екзамени і заліки відповідно до вимог робочого навчального плану у терміни, передбачені графіком освітнього процесу. Зміст екзаменів і заліків визначається робочими навчальними програмами дисциплін.

Зміст екзаменів і заліків визначається робочими навчальними програмами дисциплін.

11. Розподіл балів, які отримують студенти.

1. Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 26.04.2023 р. протокол № 8)

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результатами складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

12. Навчально-методичне забезпечення

1. Електронний курс доступний на платформі НУБіП України – Elearn. URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1776>

2. L. Stepasyuk, N. Sulima. Economics of enterprise. Textbook. К. «СР «Компринт»». 2021. 349 р.

3. Суліма Н.М., Степасюк Л.М., Величко О.В. Економіка і фінанси підприємства. Підручник, друге перевидання. К. "ЦП"КОМПРИНТ". 2020. 497 с.

4. Рогач С.М., Степасюк Л.М., Суліма Н.М., Величко О.В., Гуцул Т.А. Економіка підприємства. К. «ЦП «КОМПРИНТ». 2018. 456 с.
5. Степасюк Л.М., Суліма Н.М., Величко О.В. Практикум з економіки і фінансів підприємства Київ. «ЦП «КОМПРИНТ». 2016. 38 5с.
7. Степасюк Л.М., Суліма Н.М. Тематичний довідник з економіки підприємства. К. НУБіП України, 2018. 159 с.

13. Рекомендовані джерела інформації

1. Економіка підприємства. Підручник. Під заг. ред. д.е.н., проф. Ковальської Л.Л. та проф. Кривов'язюка І.В.. Київ. Видавничий дім «Кондор». 2020. 620 с.
2. Економіка підприємства. Навчальний посібник. За ред. проф. А.І. Яковлева, доц. Ларки Л.С. Харків. НТУ «ХП». 2018. 516 с.
3. Економіка підприємства: навчальний посібник. О.І. Лисак, Л.О. Андреева, Л.О. Болтянська . Мелітополь. Люкс, 2020. 272 с.
4. Економіка підприємства: підручник. за заг. ред. Л. Г. Липич. Луцьк. Вежа-Друк, 2021.
5. Економіка підприємства. Навчальний посібник. Н. В. Романченко, Т. В. Кожемякіна, К. В. Пічик. Нац. ун-т "Києво-Могилянська академія". Київ. 2018. 302 с.
6. Економіка підприємства. Навчальний посібник для практичних занять і самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. Х. ХНАДУ. 2018. 249 С.
7. Економіка підприємства. Тренінг-курс. Навч. посібник. Г.М. Филюк та ін. К. Київський університет. 2018. 191 с.
8. Петренко М.І., Драбовський А.Г., Петренко В.М. Економіка підприємства. Навч. посібник. Вінниця. «Меркьюрі-Поділля». 2018. Т. 1. С. 432.
9. Петренко М.І., Драбовський А.Г., Петренко В.М. Економіка підприємства. Навч. посібник. Вінниця. «Меркьюрі-Поділля». 2018. Т. 2. С. 404.
10. Рогач С.М., Суліма Н.М., Гуцул Т.А. Економіка підприємства (в схемах і таблицях). К. ЦП «Компринт». 2017. С. 452.
11. Соломіна Г.В. Економіка підприємства: практикум. Дніпро: Видавець Біла К. О. 2020. 142 с.
12. Юрченко Н.Б., Кравчук Р.С., Запихляк І.Б., Василик І.І. Економіка підприємства. Навч. посібник. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ. 2018. 377 с.
13. Svitlana Rogach, Larisa Vdovenko, Oleh Polishchuk. Agriculture of Ukraine under the joint policy of the European Union. Baltic Journal of Economic Studies, Volume 5 Number 3. Riga: Publishing House «Baltija Publishing», 2019, 230 pages. P. 178-184.
14. Vasyl Khmelovskyi, Svitlana Rogach, Oksana Tonkha, Yuriy Rosamaha. Quality evaluation of mixing fodder by mobile combined units. International

Scientific Conference “Engineering for rural development”. Jelgava, Latvia, May 22-24, 2019, Latvia University of Agriculture. Faculty of Engineering. Vol. 17, pp. 299-304.

15. Oleg Zagurskiy, Mykola Ohienko, Svitlana Rogach, Tadeusz Pokusa, Ivan Rogovskii, Lyudmyla Titova. Global supply chain in context of new model of economic growth. (Глобальні ланцюги постачань в контексті нової моделі зростання економіки). Monograph. Conceptual bases and trends for development of social-economic processes. The Academy of Management and Administration in Opole. Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji w Opolu. Polska. 2019; pp.320, (P. 64-74) . ISBN 978-83-946765-2-0;

Інформаційні рксурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Комітету Верховної Ради України з питань бюджету. URL: <http://www.budget.rada.gov.ua/>.
3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua/>.
4. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua/>.
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Інформаційно-аналітичної агенції «АПК-Інформ» URL: <http://www.apk-inform.com/ru/analityc>
7. Офіційний сайт Національного агропорталу URL: <http://latifundist.com>
8. Офіційний сайт Інформаційно-аналітичної агенції «АПК-Інформ» URL:
9. Офіційний сайт Спілки економістів України URL: <http://ucluster.org/sokolenko/2008/07/innovacijny-klastery-mexanizm-pidvyshhennya-konkurentospromozhnosti-regionu/>